

ZAŠTO LOKALNO POSTAJE GLOBALNO?

Opoziciona Demokratska stranka (DS) konačno je uspela sa zaseni vladajuću Srpsku naprednu stranku, posle lokalnih izbora u Zaječaru. Ovi izbori će se više pamtili po debaklu demokrata, nego po pobedi naprednjaka nad, do sada neprikosnovenim, zaječarskim liderom Boškom Ničićem. Rezultat lokalnih izbora u Zaječaru nije reprezentativan za Srbiju, kao što nisu bili ni oni u Zemunu i Kosjeriću. Međutim, posle niza vanrednih izbora možemo da govorimo o trendu u srpskoj politici. A on je za demokrate veoma loš, a za naprednjake veoma dobar.

Posebnost Zaječara je lokalni lider, Ničić, koji svoj rejting nije dugovao stranci na čijoj listi se formalno nalazio, Ujedinjenim regionim Srbije (URS), već je imao podršku pristalica drugih stranaka. Tako je, recimo, DS prošle godine u Zaječaru, u istom danu, na istim biračkim mestima osvojila na predsedničkim izborima oko 23 odsto, na parlamentarnim oko 18 odsto a na lokalnim svega oko 8.5 odsto!? S druge strane, URS, na čijoj je listi bio Ničić, prošle godine je na lokalnim izborima osvojio skoro 35 odsto ali na predsedničkim i parlamentarnim tek oko 14 odsto glasova. Razliku u glasovima u korist parlamentarne liste u odnosu na lokalnu listu imali su LDP, pa čak i SPS. To govori da je Ničić na lokalnim izborima, osim glasova URS, dobijao glasove demokrata, liberala i socijalista. Jedina stranka koja je na svim listama u maju 2012. godine u Zaječaru imala skoro identičan rezultat bila je Srpska napredna stranka. Zato su upravo završeni vanredni lokalni izbori u Zaječaru bili sudar dva snažna lokalna lidera – Saše Mirkovića iza koga je stajala Srpska napredna stranka i dosadašnjeg gradonačelnika Boška Ničića koji je, bez obzira što je kandidat URS-a, dobijao glasove birača drugih partija. U takvom, referendumskom, duelu, druge stranke nisu mogle ništa značajno da očekuju.

Zaječarski izbori su potvrdili trend rasta rejtinga Srpske napredne stranke koja je dobila poverenje više od 39 odsto birača u odnosu na 25 odsto iz maja 2012. godine. Rezultati lokalnih izbora pokazuju da je rejting ove stranke porastao za više od 60 odsto u odnosu na prošlu godinu. SNS je već godinu dana na vlasti ali njihov rejting ne slabi već jača. Naprednjaci su, osim sprovođenja svog programa, veoma uspešno uzeli ono što je najbolje iz politike drugih stranaka i sada u praksi efikasno primenjuju ono o čemu su drugi samo pričali. Zato, danas za ovu stranku glasaju i razočarani glasači DS i to je tajna njihovog uspeha. Ipak, pored politike, ono po čemu se SNS razlikuje od drugih je činjenica da ih vlast nije uspavala i da svako odmeravanje snaga, makar i za savete mesnih zajednica, shvataju veoma ozbiljno. Karakter svake organizacije, pa i političke stranke, određuje temperament lidera.

Predsednik naprednjaka Vučić se decenijama bavio stranačkom organizacijom i svestan je činjenice da je uvod u izborni poraz trenutak kada lider stranke na vlasti izgubi kontakt sa članstvom i “zapostavi” svoju političku organizaciju. Vučić je svoj mentalitet preneo na svoju stranku i zato SNS svake izbore doživljava kao novo dokazivanje i pristupa im sa više energije i želje od opozicije. Rezultat takvog ponašanja su pobjede i rast rejtinga.

Promena na čelu DS ovoj stranci nije donela novu energiju i politiku. Ruku na srce, demokrate mogu da kažu da ni Zemun, ni Zaječar nisu baš najbolje opštine kada je ova stranka u pitanju. Međutim, samo poređenje ranijih rezultata DS na lokalnim izborima u Zemunu i Zaječaru sa ovogodišnjim rezultatima pokazuje zastrašujući pad rejtinga.

Naravno, bez obzira na zaječarski fijasko, jasno je da Demokratska stranka u Srbiji nije ispod cenzusa. Svaka partija u svojoj istoriji ima slabije i bolje periode ali snaga velikih stranaka je u tome što njihova organizacija može da nadoknadi trenutno slabiji rejting. DS je poslednjih godina potpuno zapustila svoju organizaciju a za to je najodgovorniji njen bivši lider Boris Tadić. Prezirao je sopstvenu stranku, verovao da je iznad nje i da mu nije potrebna u političkoj karijeri. Tako je “mašina za dobijanje izbora”, koju je stvorio njen bivši lider Zoran Đinđić krajem devedesetih godina i koja je iznela petoktobarske promene, za vreme vlasti njegovog naslednika potpuno zarđala. Tu cenu je Tadić platio u maju 2012. godine kada je izgubio izbore upravo zbog svoje stranke. Ni Tadićev naslednik Dragan Đilas nije ništa učinio da ovu situaciju promeni. Odmah pošto je preuzeo stranku, raspustio je desetine opštinskih odbora i tako dodatno destabilizovao organizaciju. Kako to izgleda, pokazuje primer Zaječara u kome je DS u januaru ove godine raspustila stranački odbor, a novi lokalni rukovodioci su sada na izborima ostali ispod cenzusa. Velikim strankama, koje imaju snažnu organizaciju, ne može da se dogodi ovakav fijasko koga god da kandiduju jer stranački aktivisti, članovi i sigurni glasovi obezbede dovoljno glasova da stranka bude među vodećima. Demokrate više to nemaju i ako nešto ne promene na nekim budućim izborima neće uspeti da izvedu i animiraju sve svoje pristalice. Da bi nesreća po DS bila veća, njima ne nedostaje samo organizacija već i politika. Ova stranka već dugo nema politiku jer se pokazalo da ono za šta su se oni zalagali kada su bili vlast sada bolje i efikasnije sprovode njihovi politički protivnici. Utisak je da DS ne nalazi način da izađe na kraj sa situacijom u kojoj se nalazi, da unutarstranački rat, koji je samo bio zamrznut lošim kompromisom Tadića i Đilasa na skupštini stranke, nije završen i da su moguće dalje podele stranke.

Pored naprednjaka, relativni pobednik serije lokalnih izbora su socijalisti premijera Ivica Dačića. SPS beleži stalni i stabilni rast podrške od 60 odsto postajući druga stranka po podršci birača u Srbiji. Dačić uspešno koristi činjenicu da je na čelu Vlade koja ima relativno visok rejting, da veoma dobro vodi pregovore o Kosovu i sebe promovise kao lidera koji će otpočeti pregovore o pristupanju Srbije Evropskoj uniji. Na taj način, socijalisti preuzimaju evropsku politiku DS i napadaju bivše birače ove stranke. Kada svoju uspešnu politiku, SPS ukrsti sa veoma snažnom stranačkom organizacijom, koja je preživela mnoga iskušenja, jasno je zašto podrška ovoj stranci raste. Nastavi li se trend rasta socijalista i pada demokrata – SPS bi mogao da postane dominantna politička stranke levice u Srbiji.

Pad rejtinga DS nije doneo veći broj glasova Liberalno demokratskoj partiji (LDP). Podrška LDP se stabilizovala tako da se više ne postavlja pitanje da li liberali prelaze izborni cenzus. Liberale može da raduje činjenica da su na lokalnim izborima u Zaječaru, prvi put od osnivanja, dobili više glasova od DS. Ono što može da ih brine je činjenica da njihova pobeda nad DS nije posledica rasta njihovog rejtinga već debakla demokrata. Zato, za ozbiljniji prodor u biračkom telu, a pre svega za napad na bivše birače DS-a, ovoj stranci je potrebna šira koalicija u koju bi morali da uđu i neki bivši lideri demokrata. To je razlog zbog koga priča o koaliciji LDP i njima bliskih stranaka na čijem čelu bi se našao bivši lider demokrata Boris Tadić zvuči logično, ukoliko je istinita.

Demokratska stranka Srbije (DSS) je na izborima u Zaječaru i Zemunu nastupila u koaliciji sa nacionalističkim pokretom Dveri. Prost zbir glasova DSS i Dveri na prošlim izborima kao i programska bliskost ovih stranaka trebalo je da su za njih dobitna kombinacija. Ipak, nije tako. DSS je na izborima 2012. godine u Zemunu sa Dverima uzela manje glasova nego što je ova stranka osvojila 2009. godine u koaliciji sa Novom Srbijom (NS). U obe opštine, Zaječaru i Zemunu, DSS je u koaliciji sa Dverima, osvojila bitno manje glasova nego što je zbir pojedinačnih rezultata ovih stranaka kada su nastupale odvojeno. Na prvi pogled, čudno je da DSS u trenutku kada se rešava problem Kosova i kada se zemlja približava Evropskoj uniji kao jedina parlamentarna politička stranka koja se protivi Briselskom sporazumu Beograda i Prištine i koja je protivnik ulaska Srbije u EU ne dobija veću podršku? Još zanimljivije je da je podrška koju imaju DSS i Dveri u zbiru bitno manja od broja građana koji se protive dogovorima sa Briselom i Prištinom. Odgovor na ovo pitanje leži u tome da građani, čak i ako se slažu sa stavovima DSS, u njenom lideru bivšem premijeru i predsedniku Vojislavu Koštunici, ne vide da može da reši bilo koji problem. Problem sa Dverima je druge prirode. Oni nemaju respektabilnog lidera tako da njihovi potencijalni birači nemaju kome da veruju.

Naredno odmeravanje snaga stranaka desiće se na jesen na beogradskoj opštini Voždovac, koja je reprezentativnija od Zemuna i Zaječara. Na prošlim izborima, koji su održani 2009. godine u ovoj opštini SNS i DS su bile skoro izjednačene sa 29.8 prema 29.6 odsto dok su DSS i SPS imale 12, odnosno 10 odsto, a cenzus su prešli još radikali sa preko 6 odsto i LDP sa preko 5 odsto glasova. U tom trenutku ovi rezultati na lokalnim izborima odgovarali su približno snazi stranaka na republičkom nivou. Zato će voždovački izbori biti praćeni sa posebnom pažnjom. Oni će dati odgovor na pitanje da li se trend promena koji se pokazao u Zemunu i Zaječaru nastavlja i kako će se menjati politička scena Srbije? Ono što već sada srpskim političkim liderima može da bude jasno, je da građani posle izgubljenih decenija ne veruju više u obećanja i zablude. Njih jednostavno interesuje da li je političar "deo rešenja ili deo problema". Tako i glasaju. Takvo, pragmatično gledanje na politiku je najbolje što je moglo da se desi Srbiji bez obzira ko simboliše rešenje, a ko problem.